

Posudek rigorózní práce

Mgr. Adéla J e n ě o v á

Zkrácená verze Wechslerovy paměťové škály – III, představení testu a předběžné normy pro 20 – 39 let

FF UK, Katedra psychologie, Praha 2009

Převody zahraničních psychologických testů, technik, metod atd. jsou častým námětem současných prací v aplikovaném psychologickém výzkumu. Je to dáno stavem místní nabídky, kdy některé metody či testy nevyhovují „vývojově“, byly vytvořeny v jiném kulturním kontextu, příp. se objevily nové, vycházející ze současného vědeckého poznání. Převzetím zahraniční metody se však téměř vždy ocitneme u problému „norem“. Předložená rigorózní práce naznačuje některé možné cesty k řešení této problematiky. Zabývá se převodem zkrácené verze třetího vydání Wechslerovy paměťové škály, jež je určená k orientačnímu vyšetření paměti. Autorka v předložené rigorózní práci vychází ze své diplomové práce, kterou částečně doplňuje a rozvíjí.

Rigorózní práce (141 str. + 13 str. přílohy) má klasické členění na část literární (77 str.) a empirickou (64 str.). Práce zahrnuje další nezbytné části, požadované v publikacích tohoto typu, tj. prohlášení o původnosti citovaných zdrojů, anotaci, obsah, (členěný do adekvátní struktury), přehled grafů, obrázků a tabulek a seznam zkratk, seznam literatury (77 literárních zdrojů) a přílohy. Obsahově se jedná o upravenou diplomovou práci, která byla obhájena v témže roce (viz pozn.). Doplněny a pozměněny byly některé kapitoly a také rozšířeny výsledky výzkumné části. Konkrétně se jedná o str. 78, kde byla vypuštěna jedna hypotéza, str. 89 odstraněny paměťové indexy, které jsou pak zpracovány samostatně, str. 90 se změnou názvu kapitoly Analýza trendů, str. 96 s přidanou kapitolou 11.4.3 a následujícími Souhrnnými skóry, str. 113 kap. Neúplná data, str. 120 byl rozšířen odstavec „Náročnost testu“ a přidána „Verbalizace klientů v průběhu plnění testu, v kapitole o reliabilitě přidány odstavce o závislosti výkonu na pohlaví, věku a vzdělání (str. 121), rozšířena kapitola Normy a Výpočet souhrnných skóre (str. 125), v Závěru přidán odstavec o provedení souhrnné analýzy; literatura byla doplněna o několik málo titulů (5); z příloh byl vypuštěn podnětový materiál (kvůli autorským právům) a doplněny tabulky a grafy, týkající se diskrepancí. Autorkou rigorózní práce jsou uváděny problémy s výběrem vhodného souboru pro tvorbu norem, převážně se jednalo o vysokoškolské studenty, tudíž lze z tohoto důvodu předpokládat v mapovaném věkovém rozpětí 20-29 let větší „tvrdost“ norem. Taktéž omezení výběru vzorku na střední Čechy (90%) a s bydlištěm hlavně ve městech mohlo ovlivnit normy. Dalším omezením je využívání norem na Moravě, kde examinační doporučí větší obezřetnost při interpretaci (problém použití místních názvů z Prahy, např. v subtestu Logická paměť). Z uvedených důvodů doporučuje autorka vytvoření nového vzorku náhodným výběrem, což je podnětem pro další výzkum. Obdobně – kvůli neuvádění celkové délky školního vzdělávání – nemohl být tento údaj včleněn do statistického zpracování (byl nahrazen údajem o nejvyšším ukončeném vzdělání). Autorka rigorózní práce upozorňuje na hlavní omezení výzkumu a to věkové rozpětí 20-39 let (přičemž původní normy Wechslerovy zkrácené verze měly normy 16-89 let), výběrový soubor nebyl randomizován, z čehož plynou

problémy při interpretaci získaných dat pro širší populaci a také by měly být vytvořeny tabulky převodu souhrnných skóre na skóre profilové.

Z hlediska obecného by mě zajímalo, co si překladatelka rigorózní práce myslí o problému vytváření převodů zahraničních testů vůbec. Obvykle totiž dochází ke stavu, který velice dobře ve své práci popisuje. Tyto metody jsou – v podstatě – „využitelné“ s tolika omezeními, že prakticky jsou téměř nevyužitelné. Samozřejmě, že jsou dobrými podněty pro další psychometriky, jejichž úkolem by bylo uvedené nedostatky postupně odstranit (potíží však zůstává, že obvykle jsou v zahraničí vytvořeny verze novější, tudíž se jedná o práci téměř „sysifovskou“).

Závěr: Rigorózní práci doporučuji k obhajobě (prosím však komisi pro rigorózní řízení, aby posoudila míru shody předložené práce s prací diplomovou a vyjádřila se k této věci s ohledem na katedrou vydané pokyny k požadavkům na předkládání rigorózních prací ze dne 18. 5. 2008).

V Praze 31. 3. 2010

Doc. PhDr. Petr Kulišťák, PhD

Pozn.: Z hlediska nezasvěceného čtenáře považuji za velmi problematické přelepení dvou informací, že se jedná o práci „rigorózní“ v místech, kde bylo původně napsáno, že jde o diplomovou práci (ve verzích digitálních zůstala specifikace původní). Jedná se o kapitulu „Úvod“ (str. 10 a 11).